

Szakonyi Károly

Ha itt lenne B.B.

Nézem a digitális akadémia januári évfordulókra emlékeztető oldalát, Bertha Bulcsu 23 éve halt meg…

Huszonhárom éve!

Hideg, havas januári nap volt, amikor búcsúztattuk. Ott álltunk Farkasréten a sírgödör előtt megrendülten, Makovecz Imre lépett elő, hogy szóljon, egy pillanatig a már mélybe eresztett koporsó után nézett komoran, aztán kitört belőle a fájdalmas káromlás: *A rosseb egye meg, hogy meg kell halni!...*

Ez jut eszembe most a hideg januárban, s a hiánya. Fiatalabb volt nálam, s ha én itt vagyok, még ő is itt lehetne. Itt lehetne, mert szükség volna rá, az okosságára, a pengeéles szavaira, a gyanakvásaira, a tisztánlátására, az írásaira. Nem csak a remek novelláira, de a lényeget feltáró publicisztikájára. A megfigyelt *jelenségekre.*

Közös barátunk, Kiss Dénes mutatott be minket egymásnak Pesten, talán ötvenkilencben vagy hatvanban, a *Marika*, presszóban. Pécsről ugrott fel egy-két napra, írásait már ismertem a *Jelenkorból,* magas, csontos, vörhenyes hajú, szigorú és gyanakvó tekintetű ember állt előttem, nyűtt lódenkabátban, csatos aktatáskája fülét erősen markolva, mintha félne, hogy valaki elragadja tőle. Aztán szögletes mozdulatokkal, kissé hajlított könyökkel kezet nyújtott, keskenyre szorított szája nem futott mosolyra, ám udvariasan, úriasan, de mégis inkább tartózkodón, mint lelkesedést mutatva, vállból cseppet meghajolt, és bemutatkozott. Viselkedése feszélyezett. Tudtam, hogy négy évvel fiatalabb nálam, s bár dús hajával, sima arcával egészen fiús volt, bölcsnek, megfontoltnak, alapos-nak látszott. Kurtán kérdezett, kurtán válaszolt. Nem oldódott fel az első találkozáskor, sőt még sokáig azután sem, mindig éreztem a jelenlétében valami feszültséget. Társalgott, viselkedett vendégként, barátként, de az embernek állandóan az járt a fejében, hogyha elakad a szó, miként is folytassuk, uramisten! – és ezt még akkor is éreztem, amikor barátságunk szinte rokonivá alakult. Ott, a füstös presszóban is zavart szótlansága. Meglehet, idegen volt neki a hely Pécs után, ahol a Nádor kávé-

házban törzsvendég volt. Valami baja is támadt a kávéval vagy a szódával, talán a pesti víz klóros ízét érezte, de lehet, hogy rúzsos volt a pohár széle. – Menjünk! – mondta fellebbezhetetlenül. Fizetésnél szigorú tekintettel megkérdezte a pincért: – Mondja, kérem, önöknél mindig ilyen világosbarna a kávé? – Kérem, – mondta a pincér, – mi az urakat mindig a legkörültekintőbben… – Semmi baj, csak érdekelt az önök kávéjának minősége…. – Az utcán Dénes bizonygatta, hogy ez a mi törzshelyünk, ahol elnézik, hogy egy szimpla mellett írjunk egész délelőtt. De Bulcsu közbevágott: – Semmi baj. Nem árt, ha az embert szeretik, kedvelik, de még jobb, ha tartanak tőle!...

Akkor még nem tudtam, milyen keserves élmények alakították ilyenné. Kételkedő, gyanakvó viselkedésének megvolt az oka, az ötvenes években sokat szenvedett a családja, a saját bőrén tapasztalta a diktatúra kegyetlenségét, meg kellett edződnie, ha létezni akart. Íróságának persze jót tett ez a kritikus magatartás, ez volt a motorja, ettől lettek pontosak, tárgyilagosak a művei. Profi volt, tartózkodott a hiszékenységtől, nem olvadt el az első nyájas szótól, bizalmát nem fecsérelte el úton-útfélen, mérlegelő volt. Ha itt lenne, és írna, sokkal többet tudnánk meg az életünkről, jobban eligazodnánk az országos ügyekben, Hiányzik. Huszonhárom éve hiányzik. A szellem bozótkésével vágna utat a hétköznapok zűrzavarában az igazság felé. Amikor együtt laktunk egy prágai szállodában, áthívott a szobájába. – Észrevetted? – kérdezte. –Mit kellene észrevennem? – Valahonnan jön a meleg. Pedig sehol sem látok fűtőtestet. – Nem mindegy? Az a fontos hogy jön. – Mert nyavalyás, nyirkos idő járta. – Szóval téged nem izgat, hogy honnan?! Mert engem érdekel! Nem szeretem a rejtélyes dolgokat! Ahol rejtély van, ott ellenőrizhetetlenek a dolgok. Tehát ki vagyok szolgáltatva! Csak ne nevess! Eleinte csak egy kis vacak rejtély, aztán mind több és nagyobb. Végül csodálkozhatsz, hogy kiismerhetetlen az élet! – Ne izgasd maga. – Hogyne izgatnám! Miféle iró, (így mondta, rövid i-vel) aki nem izgatja magát?!

Ha itt lenne, izgatná magát. Nem viselné el most sem a rejtélyeket. A végére járna mindennek. Ahogy annak idején, hétről hétre, az életünk dolgait helyre tevő, világos szavú publicisztikáiban.

Megjelent: Lyukasóra, 2020. február